

УЙЛЯМ ШЕКСПИР

WILLIAM SHAKESPEARE

СОНЕТИ

SONNETS

Превод: Б. Младенов / YOUNG

УИЛЯМ ШЕКСПИР СОНЕТИ

Превод: Борис Младенов-Young

chitanka.info

Борис Младенов-Young е роден в с. Лехчево, Монтанско през 1939 г. Гимназия е завършил в бившия Михайловград (сега Монтана).

След отбиване на военната си служба, завършва медицина във Висшия медицински факултет, гр. София. Една година работи в Окръжна болница, гр. Михайловград и две години в Районна болница, гр. Берковица, след което в продължение на 24 години работи като лекар асистент (хематолог) в Медицинска академия, София.

От 1991 година живее и работи в гр. Сидни, Австралия. Пенсионер е от 2013 година.

Стихове пише от ранна детска възраст. Публикувал е стихове в студентски вестници. До сега е издал стихосбирките: „Еротични сонети“, „Ехо от близкото минало“, „Старчески напеви“, „Вълнения“, „Мисли надживели вековете“ (четиристишия), „I call Australia home“, „Закъсняла младост“, „Фамилно дърво“ (автобиографична проза). „Две сенки бяхме“, „Рапсодия в бяло“, „Дребни радости човешки“, „Мигове“ и „С лира и слушалка“ (сборна юбилейна).

Член е на Съюза на писателите лекари в България.

Племенник е по майчина линия на поета и народен представител Йосиф Петров.

*На моята мила съпруга за оказаната морална
подкрепа при превода на тези сонети*

БОРИС МЛАДЕНОВ-YOUNG

ПРЕДГОВОР

Да се превеждат сонетите на Шекспир е много сложна и деликатна работа. Преводачът би трябвало да владее до съвършенство английски език от времето на Шекспир, който е доста по-различен от съвременния литературен английски. Всяка дума използвана от Шекспир е също с подтекст и играе важна роля в това, което иска да ни каже, намекне и внуши. При превода трябва да се спази ритъма и броя на сричките в стиха и да се намерят подходящи рими. С това сонета се осакатява и звучи като съвсем друго, различно произведение. Като се има предвид, че моят английски е на говоримо ниво с ограничени синоними и омоними, както и факта, че нямам специално образование по български език, нито по преводачество, това прави задачата ми много трудна, но в същото време работата ми доставяше голямо удовлетворение.

Превеждайки Шекспировите сонети, трябваше да правя разбор на всеки стих и всяка дума. Това ми помагаше да ги разбирам много по-добре и удоволствието от четенето им в оригинал е с нищо несравнимо!!!

Искам да отбележа също, че преводите ми са любителски и нямам претенции да притежават изключителна стойност.

От преводача

БОРИС МЛАДЕНОВ-YOUNG

ПРОЛОГ

*Кой преводач би дръзнал да превежда
Шекспир на роден български език!
Едва ли има за успех надежда,
ако не е като Шекспир велик.*

*Но Шекспир е единствен... Уникален,
неподражаем по език и стил.
Друг двойник като него гениален
не се е още на света родил.*

*Каква алтернатива ни се дава,
когато няма как един народ
да бъде в мнозинството полиглот?*

*Да го превеждаме... Дори тогава,
когато преводът е слаб, безлик,
Шекспир остава все така велик!!!*

Сидни, Австралия — 2019 г.

СОНЕТИ

I–L

I.

*Желаем хубостта да се множи,
да бъде вечна розата красива;
така човекът своите черти
в наследника си млад да преоткрива.
А ти във красотата си вглъбен,
подхранваш пламъка си сам с гориво;
в обилието на глада във плен
наказваш себе си несправедливо.
Ти, който този свят си украсил,
херолд на пищна пролет се явяваш,
но бъдещето си във пъпка скрил,
в скъперничество щедро разпиляваш.
Това, което на света дължиш,
от лакомство изял, ще го лишиш.*

II.

*Четиресет обсади преживяло,
лицето ти ще се покрий с бразди
и плаща пищен върху твойто тяло,
превърнат в дрипи няма да блести.
Тогава ако те попитат где са*

*онези буйни страстни младини,
засрамен ще посочиш с пръст, че те са
в дълбоко хлътналите ти очи.
Но вместо коментар за хубостта ти,
по-горд би бил да кажеш: „В моя син
се крият младините ми богати...
Той съхранил е образа ми фин.“
Тъй в старостта чрез него възроден
кръвта ти ще те топли в зимен ден.*

III.

*Виж в огледало своя образ млад!
Сега е време, друг, себеподобен
да създадеш за радост в този свят
под форма на живот вътреутробен.
Коя мома не ще те вземе с плам
да обработваш плодната ѝ нива
и кой ли самовлюбен чак до там
накрая без наследник си отива!
В теб майчиният лик е съхранен,
за младостта ѝ спомен мил навява;
тъй себе си ще виждаш подмладен
в сина си и през старостта болнава.
Но сам, без този син, като умреш
следа не ще оставиш... Само леш.*

IV.

*Красавецо, прахосваш своя чар,
но ти го имаш временно, под наем
защото той не ти е даден в дар,
а само като краткотраен заем.
Защо прахоснико красив, тогава
докато си все още млад и свеж,
Природата тъй както повелява,
не го на свой потомък предадеш?
Докато сам в свой собствен свят забавен
се губиш, себе си измамваш ти
и като дойде краят ти безславен
кой, мислиш, твоя дълг ще изплати?
Чар, хубост ще потънат в дън-земи,
син само би могъл да ги спаси.*

V.

*Минутите, със вещица създали
лика красив за радост на света,
един ден ще обрулят като хали
без милост този чар и красота.
Тъй времето неспирно с мощ незрима
превърща в неуморния си бяг
житейското ни лято в грозна зима —
безбрежна мъртва пустош..., мраз и сняг...
Цветята с лятото са отлетели,
но мирисът им, уловен в стъкло,
ни спомня и под снежните къдели
какво е в миналото ни било.*

*В парфюма си всецяло се отдал,
цветът и след смъртта не е умрял.*

VI.

*Но нека зимата да не попари
в теб лятото... И като разцъфтят
парфюмите на цветните ластари,
в моминско стъкълце се съхранят.
Не е греховна лихвата, която
получиш за заетите пари,
и вложиш ли я в любовта богато,
десетократно по-блажен ще си.
И десет пъти по-щастлив ще бъдеш,
щом десет пъти се повториш ти
в потомците си и чрез тях пребъдеш,
така смъртта не ще те победи.
Над червеите господарят ти си
и красотата ти от теб зависи.*

VII.

*Когато сутрин в огнена позлата
от изток слънцето се извиси,
пред неговата мощ и власт позната
отдават почит милион очи.*

*И изпълзи ли като здрав мъжага
по хълма до небесния простор
на почести по-явни се излага —
все тъй го следват с благодарствен взор.
Ала когато, минало зенита —
същински старец в морни старини,
надолу то с каляската полита,
очи отвързват всички настрани.
 Без син, тъй както слънчевия диск
 и ти поемаш за забрава риск.*

VIII.

*Когато слушаш музика, защо ли,
във нея влюбен, ставаш натъжен
и вместо радост, болки и неволи
те мъчат и се чувстваш оцетен?
Навярно хармоничните ѝ ноти
смущават с нежен укор твоя слух
и тайна жал започва да работи,
докосне ли самотния ти дух.
Виж звук със звук как нежно се преплитат,
три гласа се преливат във един;
семеен хор като че ли изплитат
съпруг, съпруга с техен роден син.
 И песента им в дружен ек звучи:
 „Останал сам, без син, си нищо ти.“*

IX.

*От страх ли за вдовишките сълзи
ти се обричаш на живот самотен!
Ах, без дете умреш ли, ще скърби
светът за теб със траур неохотен.
И вечно ще жалее, без да спре,
защото го оставяш без млад двойник;
вдовицата дори е по-добре —
в детето вижда своя мил покойник.
Прахосникът, достигнал до фалит
богатството все пак на друг предава,
но хубостта си в неизползван вид
без срам завинаги унищожжава.
 Как другите би смогнал да обича,
 тоз, който сам на гибел се обрича!*

X.

*О, засрами се! И недей отрича!
Ти, който си небрежен и нехаен
и знаеш, че тук всеки те обича,
към всички храниш злоба, гняв безкраен.
Към себе си и другите враждебен,
ти родовия покрив непрестанно
рушиш, а жизнено си му потребен —
поддръжка му е нужна постоянно.
Я погледни към своя дълг синовен
и нека обичта ти да обгърне
домът ти празен, твоя свят духовен...*

*Респектът ми към теб тъй ще се върне.
Създай наследник свой заради мен
и в него ще си увековечен!*

XI.

*Старееш бързо ти, но и растеш
в сина си, който носи твоите гени
и с младата му кръв като младеж
се чувстваш с дух и тяло освежени.
Закон, царувал мъдро с векове,
без него ще настъпят мор, руини...
Загърбим ли го всички, ще умре
светът със нас за шестдесет години.
На грозните, без право за разплод
Природата измиране отрежда,
но красотата трябва в нов живот
да се възражда и възпроизвежда.
И ти си длъжен своя отпечатък
с печата си да предадеш нататък.*

XII.

*Когато звън отчита часовете
и с тъжен взор деня изпращам в мрак;
когато виждам как увяхва цвете*

*и как сребри косите черни, сняг;
когато под безлистните дървета
не спират за пладнуване стада
и в траур със сено каруца крета,
с провесена през ритлите брада.
Пред този мор се питам аз тогава,
смъртта и теб не ще ли отнесе,
когато хубавото остарява
тъй бързо, като новото расте.
О, само син би смогнал красотата
ти да опази от смъртта с косата!*

XIII.

*О, нека си това, което си!
Такъв ще бъдеш чак до своя край.
Ала за този край се пригответи —
чертите си на някой друг предай!
Ти притежаваш красота, но тя
е в заем дадена за кратък срок
и грабне ли те от света смъртта,
ще се загуби с теб във ров дълбок.
А кой би изоставил своя дом,
щом би могъл да го спаси в беда
през гневни зимни бури от погром
и ледните прегръдки на смъртта.
Ти беше син и имаше баща,
стани баща и имай син сега!*

XIV.

*Не мога по звездите да гадая!
А смятам, че съм вещ в тоз занаят,
но не добро от зло да разпозная,
ни да предсказвам чума, суша, глад...
Нито да дам за времето прогноза —
дали ще има вятър, дъжд и град;
нито дали успех или угроза
очакват някой принц и крал познат.
Но мога в твоя взор като погледна,
да прочета, без оня звезден свят,
че истина и хубост ненагледна
в потомък само ще се съхранят.
 Без него, истина и красота
 там виждам лесна плячка на смъртта.*

XV.

*Когато се размисля, всичко живо
по някакъв неведом звезден ред
е кратковременно и променливо
и вехне бързо, стигне ли разцвет.
И ний на същата житейска сцена
се раждаме, растем с младежки сок,
но много скоро с младост покосена
смъртта ни грабва по закона строг.
За тази твоя младост аз жалея
и с мрачен страх я повече ценя,
защото знам, че времето и нея*

*в двубоя ще запрати в старостта.
Кое то без милост в теб разгражда,
стихът ми с много обич го съгражда.*

XVI.

*Но ти защо със времето в двубой
не изработиш собствена защита;
пред неговия гибелен развой
кой само на неплоден стих разчита?
Теб, в буйния разцвет на младостта,
безброй лехи момински незасети
очакват да посееш там цветя
и се повториш в тях, не на портрети.
Потомството в неспирен кръговрат
дървото на живота обновява,
а бледо копие — фалшификат
изкуството безпомощно създава.
Тъй младостта си за да съхраниш,
сам трябва в нов лик да се претвориш.*

XVII.

*Кой някой ден ще вярва в моя стих?!
Макар че изредих наполовина
от всичките ти дарби, пак не бих,*

Бог вижда, смогнал гроба да надмина.
Но ако качествата ти безчет
и твоя взор възнея в пълна гама,
ще се развикат: „Лъже тоз поет!
Подобен ангел на земята няма.“
Така за пожълтелите листа
ще кажат, че са старчески брътвежи
и че е мнима твойта красота
и плод на поетически копнежи.
Но ако твой син би бил жив тогаз
ще бъде атестат, че прав съм аз!

XVIII.

Дали със летен ден да те сравня?
Ти с външност си по-мила, по-сияйна;
обрулва вятър майските листа
и пролетта е много краткотрайна.
И често жари слънцето над нас,
понякога зад облаци се скрива;
по зла съдба или по висша власт
увяхва красотата и загива.
Но вечна ще е твойта красота
и все така без възраст ще младееш,
и няма да те обсеби смъртта —
защото ти в стиха ми ще живееш.
И докато на този свят го има,
не ще увехнеш в неговата рима!

XIX.

*Лиши, о, време кралят-лъв от сила,
земята в грозна пустош превърни,
разкъсай тигърската паст изгнила,
в кръвта му птица феникс изгори!
Според сезона, време бързоного,
и нас ранявай колкото си щеш,
но аз едно ти забранявам строго —
не похитявай моя мил младеж!
О, не дълбай лицето му красиво,
не го покривай с бръчки и бразди
та образец за всичко променливо
за вечни времена се съхрани.*

*Но милост нямаш ли, тогава сам
убежище в стиха си ще му дам!*

XX.

*Лицето ти, естествено красиво
във нежен женствен вид ме заплени;
но със сърце по женски променливо
ти имаш и мъжествени черти.
Очите ти без светски взор суетен
поддържат всичко живо под контрол
и омагьосваш лесно с чар дискретен
еднакво мъжкия и женски пол.
Природата жена те бе създаде,
но от любов към теб в по-друг сюжет
достойнство мъжко после бе ти дала*

*за женска радост и мой лош късмет.
За мен е платоничната отрада,
а за жените — плътската наслада.*

XXI.

*Не съм аз като тез, чиято лира
в плен на фалшива мнима красота
я превъзнася в рими из ефира
и с всяко нещо хубаво в света
по вид и по достойнство я сравнява:
с богатствата на нашата земя,
с всемира и небесната жарава,
с априлските разцъфнали цветя...
А влюбен истински, аз честно пиша
с любов като на майка към дете
и вярвай ми и без намеса висша
стихът ми те възпява не по-зле.
Звезди да свалят другите с хвалби,
не аз за теб — не си за продан ти.*

XXII.

*Лицето си съзра ли в огледало,
не смятам, че съм стар, щом ти си млад,
но ако твоето е остаряло,*

излиза, че приключва моят свят.
Защото то сърцето отразява,
а моето е в теб и твоето — в мен,
и щом тъй възрастта се изравнява,
как бих пред теб изглеждал състарен!
О, моля те, пази го ти грижливо,
тъй както твоето — аз... безценен влог,
и както с обич майката ревниво
трепери над невръстния отрок.
 Че то умре ли, твоето сърце
 невъзвратимо тутакси ще спре.

XXIII.

Като бездарен, слаб актьор на сцена,
забравил ролята си в стрес и смут,
или див звяр със ярост укротена,
в безсилна мощ, треперещ като луд,
и аз така, загубил воля, вяра
на нашия обред, от страх свиреп
и с тяло изтощено под товара
на моята любов, мълча пред теб.
Но нека моят стих красноречиво
и немите говорещи гърди
в любовен зов ти кажат отчетливо
туй що езикът ми не изрази.
 О, научи се тайните игри
 на любовта да чуваш със очи.

XXIV.

*Като художник моето око
изписа фигурата ти красива
в сърцето ми и стана рамка то
за милата картина в перспектива.
И за да ѝ се радвам всеки ден,
я окачих във гръдната ми клетка
и там прозорецът ѝ остъклен
с очите ти разкри чудесна гледка.
Рисуват моите твоите очи
и ето го накрая резултата —
през тях прониква в моите гърди
и ги облива слънцето в позлата.
Но туй що виждат и рисуват те,
сърцето няма как да разбере.*

XXV.

*Онез, родени под звезда щастлива,
да се гордеят с титли, знатен род...,
но по-друг дар съдбата справедлива
ми отреди и с беден произход.
Край принцовете техни фаворити
разперват като невени листья,
но чезнат гордост и достойнство скрити
при смръщен взор и кимване с глава.
Ранен герой, покрит със бойна слава
в хиляда боеве — освен в един,
я губи лесно и без чест остава,*

*забравят неговото име, чин...
Но с тях сравнен, аз, влюбен и любим,
съм по-щастлив — от друг не отстраним.*

XXVI.

*Царю на любовта ми, твой смирен
васал съм аз на чара ти омаен
и тоз сонет не е хвалба за мен,
а знак за моя дълг пред теб безкраен
и тъй голям! А е умът ми слаб
и думи за възхвала не намира,
но твоя мисъл в по-широк мащаб
очаквам мъдро да ме коригира.
Докато грейне в синьото небе,
една звезда в живота да ме води
и любовта ми в дрипи облече
по най-последните житейски моди,
като свещена тайна ще я крия
и чак тогаз пред теб ще я разкрия.*

XXVII.

*След дълъг път и тежък труд в леглото
се втурвам уморен да търся сън,
но докато се унесе телото,*

духът ми се възнася пак навън.
И мислено далеч към теб полита,
но сън очите ми не ги лови,
с настойчивост те търсят упорита,
а виждат само мрак като слепци.
Но твоят лик през тази нощ ужасна —
видение пред моя взор незрим,
като бижу на тъмен фон проблясна
и заблестя нощта в миг обозрим.
Тъй ден и нощ за тяло и душа
за мен и теб мир няма от сега.

XXVIII.

Как бих могъл да бъда пак щастлив,
щом съм лишен от отдих и отмора;
след нощ безсънна идва ден сънлив —
редуват се и носят скръб, умора...
И въпреки че те са врагове,
за мой и твой тормоз са се сдружили —
денят за труд без жалост ме зове,
тя с мисли по теб смуче моите сили.
На него казвам аз, че светиш ти,
щом тъмен облак слънцето закрива;
на нея — че със другите звезди
и ти блестиш като звезда красива.
Но моето тегло той удължава,
а мъките ми тя увеличава.

XXIX.

*Когато от съдбата и света
отритнат плача тъжен и мизерен
и Бог не чува моята молба,
и сам се лутам без приятел верен,
бих искал да съм на мечти богат,
да съм красив и със живот охолен,
да бъда пръв във моя занаят...
О, как съм от съдбата недоволен!
Но щом за теб си спомня, с порив нов
духът ми до небето се въздига
и аз запявам химни за любов
със полета на волна чучулига.
И обичта ти пламенна познал,
не бих сменил живота си и с крал.*

XXX.

*Когато нощем свика паметта
от миналото спомени избрани,
въздишам аз по хиляди неща —
в сърцето се отварят стари рани.
Тогавя се обливам във сълзи
за скъпи хора, гниеци в земята,
за минали любови и мечти,
за гласове, изчезнали в тъмата.
Жалея над провали и щети
и уж отдавна те са заличени,
пак плащам сметките им от преди*

макар че вече са били платени.
Но мисълта за теб, мой друже скъп,
изплаща всичко — дълг, неволи, скръб...

XXXI.

В сърцето ти туптят безброй сърца,
които с болка смятах за умрели
и виждам там приятелски лица,
отдавна в гробовете си изтлели.
И колко горестни сълзи пролях
с надгробни речи в скръбни ритуали,
и колко бях щастлив, като разбрах,
че всички те в теб са се озовали.
Сега си техен гроб. И любовта
ми с тях до сетна капка споделена,
която времето от нас отвя,
за теб е в теб изцяло съхранена.
Любимите лица в едно събрал,
и мен ти с любовта ми имаш цял.

XXXII.

А ако някой ден ме надживееш,
когато в гроба си ще съм изгнил,
и взор в стиха ми неумел зарееш,

си припомни приятеля си мил.
И ме сравни със новите поети,
от мен са по-добри, признавам сам,
но не по рима, моите сонети
ги превъзхождат по любовен плам.
И си кажи: „О, ако беше жива
днес музата му, би родила тя
поезия по-нежна, по-красива
от всичко дете се твори сега.

Пред майсторството предпочитам нея —
пред нейната любов благоговей.“

XXXIII.

Видял съм сутрин, щом изгрей зората,
как слънцето, небесен алхимик
иззад високи хребети в позлата
облива всичко живо, но след миг
на буреносен облак позволява
със тъмен плащ сияйния му лик
да скрие и така света лишава
от своя животворен свят светлик.
И мойто слънчице тъй бе изгряло
но само час триумфът продължи,
и него облак с черно наметало
завинаги за моя взор закри.

Но аз не го презирам за това,
такива са небесните слънца.

XXXIV.

*Защо ли слънчев ден ми обеща,
та тръгнах аз на път без горна дреха
и позволи да ме слети дъжда,
и ме лиши в бедата от утеха?
Макар че сушиш моето лице,
това пред мен не те оневинява;
лекува раната, но лек не е,
което белега не отстранява.
И с жалбите не стихва мойта скръб,
разкайваш се, но болката остава
и от срама във погледа ти скъп
обидата съвсем не намалява.
Но тези бисери на обич... С тях
единствено изкупваш своя грях.*

XXXV.

*За стореното вече не тъжи!
Бодли съдържа розата красива,
закрива облак слънце и звезди
и пъпката нерядко е червива.
Грешат навред. И аз греша сега,
като така със други те сравнявам,
и себе си съзнателно петня,
щом твоя грях открито защитавам.
И ту като ищец сам те виня,
и ту в защита търся перифраза,
във мой уцърб взел твоята страна... —*

*тѣй в мен воюват обич и омраза.
И ставам помагач в престѣпно дело,
в което ме ограбваш ти умело.*

XXXVI.

*Разбирам, няма как да бъдем двама,
макар с любов обвързани в едно;
ще следвам сам съдбата си и няма
с мен да споделяш моето петно.
Дели ни злоба — истинска преграда,
но връзката ни не успя да спре;
краде онез изпълнени с наслада
прекарани взаимно часове.
За поздрав няма да ти махам даже
за да запазя твоя скѣп престиж
и ти — така, за да не се окаже,
че себе си чрез моя срам петниш.
Обичам те! Недей с подобен жест
подронва твоята чрез мойта чест.*

XXXVII.

*Тѣй, както стар баща се наслаждава
на буйните игри на своя син,
така и аз, без кост останал здрава*

съм горд с теб, моят знатен властелин.
Защото с ум, богатство, младост, сила
и с още много други... — хубост, страст,
съдбата те е щедро надарила —
към тях присаждам любовта си аз.
Тъй веч не съм презрян, сакат, безсилен,
а съм честит, частица слава взел
от твоя свят красив и изобилен
и вкусил обичта ти без предел.
 Да имаш най-доброто ти в тоз свят,
 аз ще съм десет пъти по-богат.

XXXVIII.

Как може музата ми да твърди,
че с теми е изчерпана, когато
в стиха ми дишаш и живееш ти —
свеж извор, вдъхновение богато.
И ако ти хареса стих от мен,
на себе си благодари тогава;
дори глупакът от талант лишен
шедьовър, щом го озариш, създава.
Бъди десета муза, деветте
засенчил с десет пъти по-значима,
та друг поет чрез теб да създаде
поезия безсмъртна и любима.
 Ако стиха му одобри светът,
 за теб е славата, за мен — трудът.

XXXIX.

Как бих могъл да те възнея в стих,
теб, по-добрата моя половина?
Излиза, че с което съчиних,
съм себе си изписал на картина.
За туй ще трябва да се разделим,
за любовта ни този ход е нужен,
та вън от нашия съюз любим
ти да получиш своя дар заслужен.
О, самота! Мъчение си ти —
разделно време с мигове щастливи
на спомени за обич и мечти,
но с тях скъсяваш дните ми горчиви,
и тъй ме учиш с моята възхвала
да бъдем близки даже и в раздяла.

XI.

Взemi ми, мили, всичките любими,
но с тях нима ще станеш по-богат?
И те, мой мили, са фалшиви, мними,
а аз ти дадох целия си свят.
Но ако от любов към мене, мили,
ми измени, не те упреквам, не!
Вини се сам, че са те заблудили
и гузната ти съвест те гризе.
Прощавам ти, че се оказа низък,
отне ми и последния петак,
макар че по боли грабеж от близък

*от раната, нанесена от враг.
Греховна похот с ангелска направа,
убий ме, ала враг недей ми става!*

XLІ.

*Тез волни плавости младостта
когато съм далеч ги извинява,
защото нежната ти красота
жените мами и ги изкушава.
Ти мил си — и от всяка си ценен;
чаровен си — и страстно пожелаван;
та кой ли млад мъж от жена роден
не е бил от жените обладаван.
Макар излъган, аз не те виня,
че твоя чар и младост са виновни,
но ти разби две влюбени сърца,
две клетви разруши с дела греховни:
към нея — тъй като я прелъсти,
към мен — чиято вярност измени.*

XLII.

*Че тя е твоя, го понасям леко,
макар че я обичах всеотдайно;
но че си неин, ме засяга преко*

*и тази болка ми тежи безкрайно.
Грехът ви някак си се оправдава —
обичаш я, че тя на мен е мила,
а тебе — тя, защото го съзнава,
че в теб заради мен се е влюбила.
И ако те загубя — тя печели,
загубя ли я — ти печелиш нея;
за мен тъй вече сте като умрели
и с тежък кръст започвам да живея.
О, не! Със теб в едно обединен,
тя, значи, че обича само мен.*

XLIII.

*С очите нощем виждам по-добре —
невзрачни са на светъл ден нещата,
а в сънищата твоето лице
блести по-ярко с ореол в тъмата.
Но щом тъй свети сянката от теб,
как ли тогаз красивото ти тяло,
в лъчист спектакъл даже и за слеп
от светъл ден по-силно би блестяло?
Как биха моите очи били
от теб в реален вид благословени,
щом даже и в среднощните тъми
от сянката ти бяха запленени.
Без теб са тъмни нощи моите дни —
нощите в светли дни превръщаш ти.*

XLIV.

Да беше мисъл тежката ми плът,
не би преграда полета ѝ спряла,
би литнала към теб и дълъг път
със скорост на стрела би прелетяла.
И в който земен кът да бъдеш ти,
зад океани и земи далечни,
тя за секунда ще съедини
телата ни в обятия сърдечни.
Но мисъл аз не съм и затова
без теб, сам вехна, страдам и тъгувам;
направен от земя и от вода,
в съня си само мога да пътувам,
и те ми носят с тяхното тегло
сълзи от сполетялото ни зло.

XLV.

Но въздухът е другата ми част,
той с огъня изгражда мойта плът,
а те са мисълта ми, мойта страст,
които между нас неспир сноват.
Когато те към тебе полетят
със нежни вести за любов от мен,
остават двете други в мойта гръд
и безнадеждна скръб ме грабва в плен.
И чезна, страдам докато назад
от мисията си се върнат те
и с клетвени слова ме уверят,

*че ти си жив и здрав и си добре.
Но много кратко трае радостта —
към теб ги връщам пак и пак скърбя.*

XLVI.

*Очите и сърцето ми се борят
как помежду си да те поделят;
за външния ти вид очите спорят,
сърцето — за душата в твойта гръд.
И то твърди, че в него като в клетка
си защитен от техния терор,
а те — че притежават всяка гледка,
попаднала под ясения им взор.
И съд със жури — мисли от сърцето,
изслушват двете влезли в бой страни
и ето го решението взето,
което справедливо те дели:
 очите вземат твойта красота,
 сърцето — влюбената ти душа.*

XLVII.

*Сърцето ми с очите склучи мир.
Помагат си взаимно от тогава.
Когато те те търсят с дни безспир,*

*и то от скръб по теб се задушаваш,
споделят с него те на весел пир
лика ти в спомен свиден за забава,
а с мисли по любимия кумир
сърцето тях в замяна разтушава.
Тъй с моята любов и твоя лик
далеч от мен, ти си до мене вечно
и в нас са мислите ми всеки миг
от всяко разстояние далечно.*

*И будни твоя лик в съня дори
за радост и наслада ги държи.*

XLVIII.

*О, как грижливо, тръгвайки на път,
закътвам вкъщи всяка дреболия,
крадците да не ми я открадат
и после лесно сам да я открия.
Но ти, бижу по-ценно от елмаз,
ти, моя радост, мъка в дни щастливи,
на явен показ теб оставих аз,
като примамка за ръце крадливи.
Не те заключих пленник в мойта гръд,
та господар на себе си свободно
да влизаш и излизаш всеки път
като поискаш и ти е угодно.*

*Но ти, красавецо, си тъй желан,
ще те откраднат даже скрит в зандан.*

XLIX.

*За този ден, ако го доживея,
когато ще съм грохнал, изтощен
и в твоя смръщен лик го проумея,
че си напълно охладнял към мен;
за този ден, когато като странник
ме срещнеш и ме поздравиш едва,
и се почувствам в любовта изгнанник,
лишен от теб и твойта красота;
за този ден се готвя. И признавам,
не бях за теб достоен... Затова
ръка издигнал, ще те защитавам,
и ще поема цялата вина.*

*Постъпката ти твърдо оправдавам —
аз твоята любов не заслужавам.*

L.

*Пред мен се шири тежък дълъг път,
но колкото по-близък краят става,
изминалите мили се множат
и пътят ме от теб отдалечава.
И конят ми върви изнемощял,
повлякъл на теглото ми хомота,
по животинска логика разбрал,
че аз пътувам с явна неохота.
И шпората, ленивия му ход,
до кръв ранила го, не ускорява,
но неговият стон след всеки бод*

*от шпората по-остро ме ранява.
И сякаш ме упреква със досада —
напусна рая, а вървиш към ада.*

LI-C

LI.

*Тъй моята любов би извинила
нещастния ми кон за мудността.
Защо от теб да тича с пълна сила,
щом ни дели по-бързо скоростта.
Но как да му простя, ако лениво
се влачи по обратния ни път?
Бих го пришпорвал по-нетърпеливо,
дори ако го вихри понесат.
И моето желание тогава
и от жребец по-бързо би било,
ще цвили сякаш кон се състезава,
ще полети към твоето гнездо —
а него, щом като се инати
от поста му ще го освободи.*

LII

*Не съм ли аз като скъперник стар,
в парите търсец смисъл и забава,
но ги заключил в сейф със катинар,
че честото броене изтъпява.
Затуй са редки празничните дни,*

*така са по-тържествени, по-ценни;
брилянтът в колието по блести
сред камъните полускъпоценни.
И теб, от времето в скрин съхранен,
аз рядко виждам и за кратко само;
тъй скъпа дреха във тържествен ден
обличат за събитие голямо.*

*Но твоето присъствие извежда
с блаженство към триумф или надежда.*

ЛIII.

*Кой знае от какво си сътворен,
та хвърляш сенки — странни силуети;
когато всеки е с една дарен,
неизброими са от теб отлети.
Адонис да опишеш, той дори
твой дубликат неточен се явява;
Елена също с твоите черти,
се е сдобила със безсмъртна слава.
Да вземем пролетта, по красота
и тя от теб е копие правдиво,
а есента копира щедростта
от твоето сърце тъй отзивчиво.*

*Ти с хубостта ти си универсален,
но само в любовта си уникален.*

LIV.

*О, красота! Ти дважд си по-красива,
когато истински е твоят цвят;
по-хубава е розата бодлива,
дарена с нежен сладък аромат.
И шипката на багри е богата,
тъй както цъфналия розов храст,
люлее волно с вятъра стъблата
и пъпките разтваря с дива страст.
Но тя без мирис, вехне и залязва —
изгнива, не познала любовта,
а розата в парфюма се запазва
за още дълго време след смъртта.
И теб с достойнствата ти в моя стих
завинаги със обич съхраних.*

LV.

*Ни мрамор, ни гранит над гробовете
ще надживеят моя мощен стих;
ти в него ще блестиш през вековете,
защото в слово те обезсмъртих.
Войната вредом смърт, разруха сее,
помита всичко огънят свиреп,
но нито меч, ни огън ще успее
в мрак да запрати спомена за теб.
Срещу смъртта и вечната забрава
ще се възправиш, на хвалби богат;
в потомци ще пребъдеш до тогава
докато съществува този свят.*

*В очите на любимия накрая
ще срещнеш Праведния съд и Рая.*

LVI.

*Любов, пламни със нова сила в мен,
с онази дива стръв на апетита;
бъди като глада задоволен
и търсец пак наслада да изпита!
Макар че ти с най-сладката храна
очите изгладнели днес нахрани,
не позволявай утре леността
духът на любовта ни да ослани.
И нека промеждутъкът горчив,
от океани сякаш разделени,
превърне срещата ни в миг щастлив
с любов по-пламенна в едно споени.
Тъй зимно време с всичко в мраз сковано
е лятото трикратно по-желано.*

LVII.

*Какво да правя като съм твой роб —
на теб подвластен и от теб зависим?
Аз нямам лично време и до гроб
приемам волята ти с поглед хрисим.*

*Не се гневя, когато сам броя
минутите, защото теб те няма,
но не изпитвам и горчивина,
че е раздялата ни по-голяма.
Не питам също в плен на ревността
къде, с кого си, по какви мотиви,
но като роб си мисля със тъга,
о, колко тези с теб са днес щастливи!
И колко глупава си ти любов!
Да ти простя за всичко съм готов.*

LVIII.

*Да пази Бог! Твой роб от мен направи
за волностите ти да те следя
и помагач да съм ти ме застави
в аферите и светските дела.
О, нека страдам в нашата раздяла,
заточеник на твойта свобода;
без ропот, кротко да понасям хала
и само мен, не тебе да виня.
Бъди където искаш и решаваш,
на времето ти господар си сам,
каквото пожелаеш, получаваш,
и без проблем измиваш своя срам.
Да чакам без протест това е ад.
С добро и лошо пак си чист и свят.*

LIX.

*Щом под небето нищо не е ново,
Това, което е било преди,
как може да се появи отново —
дете за втори път да се роди.
Да можех в миналото да се върна,
столетия да превъртя назад
и в древен стих описан да те зърна,
според представите на онзи свят;
по формите ти как са оценени
разбрал бих по-добри ли са били
или сме ний потомци подобрени,
или с еднакви мисли и черти.*

*О, сигурен съм, че в онези дни
по-грозни са обсипвали с хвалби.*

LX.

*Като вълни на път към стръмен бряг
минутите летят към своя край;
вълна подир вълна в нестроен бяг
се гонят във един процес безкрай.
Роди ли се животът, от зори
пълзи към зрялост... Стигне ли зенит,
небето с тъмен плащ го затъмни
и го въвлича във двубой открит.
И времето, създадо го с любов
и го дарило щедро с красота,
в лицето му дълбае ров след ров,*

*отнема всичко — тяло и душа.
Но моя стих то няма да срази
и в него вечно ще живееш ти.*

LXI.

*Ти ли поиска с твоя образ мил
клепачи цяла нощ да не затворя
или със призрак, теб наподобил,
за сън загинал, буден да се боря?
Ти ли ми пращаш своя бодър дух
и нощем даже да ме шпионира,
за ревността ти, цял превърнат в слух,
в делата ми греховност да намира?
Не! Любовта ти няма тази мощ.
Тя, моята любов владее сила
да ме поддържа буден цяла нощ —
за твой далечен страж ме е цанила.
Над теб аз бдя, та заобиколен
от други да се будиш ти без мен.*

LXII.

*Аз в себе си съм влюбен до уши,
във всичко, както в мен е сътворено
и няма лек за този грях, уви!*

Така дълбоко ми е вкоренено.
Лицето ми блести от красота,
със стройно тяло съм в най-висша степен
и смятам, с други като се сравня,
че съм по-хубав и по-достолепен.
Но в огледало видя ли се цял,
каква реликва зървам там в почуда —
набръчкан, спечен старец побелял
и в миг разбирам своята заблуда:
 Не себе си, аз теб откривам в мен —
 ликът ми в твоя лик превъплътен.

LXIII.

За онзи ден, когато като мен
любимия ми, гибелното време
покрие с бръчки и с мъртвешки тен
и старческата немощ го обземе,
когато полетял към вечността,
чертите си, с които днес се слави,
една след друга губи без следа
и старостта го хваща в клеци здрави;
за този ден перото готвя аз,
за бой със възрастта и със косата;
като замлъкне неговият глас,
да не загине с него красотата.
 Докато моя боен стих е жив,
 тя волно ще цъфти в букет красив.

LXIV.

*Когато гледам всичко как руши
безмилостното време със косата,
как здрави кули срива до земи
и бронза вечен не щади ръждата;
когато гледам скални брегове
как океанът с дива мощ превзема
и сушата в ответ от векове
от него се изтръгва и въззема;
когато гинат царства и крале
и всички сме на този свят до време,
разбирам, че щом всичко то краде,
и любовта ми също ще отнеме.*

*И страдам, че това, което любя,
безсилен да спася, ще го загубя.*

LXV.

*Щом бронз, гранит, море, земя безбрежна
не могат да избягат от смъртта,
как красотата ти от цвят по-нежна
би се запазила за вечността?
О, как да задържим повея летен,
когато пред рушителните дни
скалите в своя страж хилядолетен
се срутват като градските врати?
О, страшна мисъл! Моя перла бяла,
от времето кой теб ще защити?
Коя ръка вървежа му би спряла,*

*та хубостта ти да не похити?
Такава няма! Черното мастило
в стиха ми само би я съхранило.*

LXVI.

*Зова смъртта от всичко отвратен:
от нищетата, гения убила,
и пошлостта, натруфен суверен,
и верността, измамата вкусила,
и подлостта, облечена във чест,
и младата девица похитена,
и образецът, опетнен с арест,
и силата, с недъг осакатена,
и опита, загърбен от властта,
и глупостта, която поучава,
и истината, считана лъжа,
и злото, за добро да се представя.
Но как пред тази сган да се предам
и тъй сред тях да те оставя сам?*

LXVII.

*Ах, той защо в кал трябва да живее,
да служи на порочна мръсна твар,
греха им със честта си да разсее,*

*лъжките да прикрива с личен чар?
Защо краде картината фалшива
от неговия нежен лик цвета;
как розата изкуствено красива
да се сравни със него би могла?
Защо Природата днес пряко сили
все още го държи във своя скут?
Понеже тя от младите му жили
изсмуква кръв — с хазната си в банкрут.*

*И ни напомня за пореден път
какъв е бил и веч не е светът.*

LVIII.

*Той носи лик от дните отлетели,
когато красотата е била
и тя като цветята разцъфтели
без плевели в градинската леха.
И никой в онова красиво време
не е успял златистите коси
от някой мъртъв череп да отнеме
за втори шанс друг някой да краси.
Тоз лик ни спомня миналото свято
със вечната антична красота,
когато с чужда пролет свое лято
човек не е градил както сега.*

*Природата за пример ни го дава —
тъй хубавото с грозното сравнява.*

LXIX.

*Достъпното у теб за всеки взор
от щрихи повече не се нуждае;
достойнствата ти даже в хладен спор
врагът ти е принуден да признае.
Но същите онези гласове,
които те възнасят, упорито
мълвят, че нещо в твоето сърце
лежи за хорските очи прикрито.
Те гледат твоя лик красив и млад,
но нрава ти измерват по делата;
и виждат плевели как с тежка смрад
погубват аромата на цветята,
защото с паплач заобиколен,
ти стана като тях — обикновен.*

LXX.

*Това, че те винят, не те петни!
Преследва клеветата красотата;
слухът кръжи край хората добри,
тъй както враната из небесата.
И клюката, останал ли си чист,
ти носи слава и те рекламира;
виж червеят, най-хубавия лист
на розата сред другите избира.
Ти на съблазни светски устоя,
в дела не се забърка пред морала,
но знай, клеветническите уста*

*не ще затворя с моята похвала.
Запазиш ли се с лик неопетнен,
безброй сърца ще бъдат в твоя плен.*

LXXI.

*Недей тъжи, когато аз умра
и възвести църковната камбана,
че вече се прощавам със света,
храна за червеи в друг свят да стана!
И ако прочетеш тоз мой сонет,
ти забрави, че аз съм го написал!
Обичам те и не желая с ред
дори да помрачавам твойта мисъл.
Не искам вечно споменът за мен
да те преследва и да те смущава,
а нека с него в този скръбен ден
и любовта ти отнесе забрава.
Светът за мен не бива да узнае,
та след смъртта ми да те подиграе.*

LXXII.

*За да не обясняваш на света
с какво те заплених, че ме залюби,
ти забрави и мен, и любовта,*

за да избегнеш упреците груби.
Достойнствата ми, за позор и срам,
са толкова невзрачни и нищожни,
че трябва да се унижиш до там,
че да ме хвалиш със лъжи безбожни.
Но за да се предпазиш от лъжи
и да не се излагаш с любовта ми,
с трупа и името ми погребеш,
та повече ни мен, ни теб да срами!
За лошия ми стих срамът е мой,
но не е нужно също да е твой.

LXXIII.

Ти виждаш в мене онзи глух сезон,
когато шепа листи пожълтели
потрепват върху стар оголен клон
и птиците от студ са онемели.
Ти виждаш сумрака на моя ден,
когато бързо слънцето залязва
и черна нощ земята с дух смирен
обгръща грубо в хладната си пазва.
Ти виждаш огъня, загасващ в мен,
младежките ми дни изпепелени,
мечти, дела, обречени на тлен
във гроба, от смъртта ми покосени.
Ти виждаш всичко... Краят приближава,
но любовта ни става все по-здрава.

LXXIV.

Бъди доволен! Щом смъртта в ареста
ме призове и ме затрупа с пръст,
за червеи трупът ще е фиеста,
а моят стих ще бъде моя кръст.
Ще видиш в него най-добрата част
от мен, за теб вовеки отредена —
а за раззейналата вълча паст
на гроба — мойта плът изпепелена.
Ще си загубил тленното у мен,
телото ми, житейското ми бреме,
което всеки скитник разярен
би смогнал лесно с ножа да отнеме.
Но любовта ми, мислите, духът...
на тебе само ще принадлежат.

LXXV.

Ти щедро храниш моя гладен взор,
дъждът пои земята тъй богато;
със теб и с мен съм в непрестанен спор,
както скъперникът — със свойто злато.
Ту съм щастлив, ту страх ме разтресе,
че те загубвам и че веч те няма,
ту ми се иска да сме насаме,
ту пред света да се покажем двама.
Едва вкусил блаженство в сладък пир
и моят взор отново огладнява
и имащ те, и търсец те безспир,

*животът ми в две крайности минава.
Така преял и гладен ден след ден
съм ту бедняк, ту богаташ блажен.*

LXXVI.

*Защо в стиха ми няма нови трели,
а нея все с един и същи глас?
Защо похвати, методи по-смели
от модите не възприема аз?
Защо творя на неизменни теми,
облякъл всичко в старомоден стил,
та думите ми лесно, без проблеми
да сочат мен, че съм ги съчинил?
О, тъй е то, защото пиша вечно
за нашата любов, за теб и мен,
и както, мили, слънцето далечно
е ново в старостта си всеки ден,
 тъй моят стих с едно и също слово,
 повтаряйки го, казва нещо ново.*

LXXVII.

*Ще видиш старостта си в огледало,
в часовника — отмирация ден;
в бележничето, вече пожълтяло —*

живота си, във свой стих съхранен.
Ще ти напомнят бръчките с тревога,
за гробове със зейнали уста;
стрелките ще те учат, с алчност строга
как времето тече към вечността.
Ще вписваш мислите си, застрашени
от гибел, в спомена в неспирен бяг,
като деца от твоя ум родени,
ще ги посрещаш после пак... и пак...
И колкото по-често ги четеш,
по-ценна полза ти ще извлечеш.

LXXVIII.

Тъй често своя муза те зовях
и твоят лик така ме вдъхновява,
че чужди лири веч с такъв ищак
по моя пример с теб добиват слава.
Под твоя поглед немият пропя,
невежият политна в небесата,
на знаещия ти приши крила
за да постигне слава по-богата.
Но с моя скромен стих по-горд бъди,
защото с твоя чар ти го създаде;
а само с почит другите дари,
окраска, но не същност им придаде.
В невежеството ми и мойто чувство
ти вдъхнови и извиси в изкуство.

LXXIX.

*Когато с никого не те дялах,
достойнствата ти имах аз изцяло,
но днес стихът ми е лишен от тях
и болната ми лира пее вяло.
Знам, по-добро от моето перо,
от твоя нов поет ти заслужаваш,
но само туй, що твое е било,
обратно ти от него получаваш.
Той хвали добродетелта, но тя
е твоя същност и сама те слави,
възпява външната ти красота,
но повече не може да добави.
 За думите не му благодари,
 заплаща ти, с което ти дължи.*

LXXX.

*За теб когато пиша губя свят
при мисълта, че друг тъй също пише
и те омайва с по-могъща власт,
и е дарен с по-ярка дарба свише.
Но в теб като в огромен океан
тъй както неговият кораб плава,
тъй мойта лодка с дух необуздан
и с явна дързост с него се равнява.
Но само помощта ти ме държи
да не потъна и не се разпадна,
а той лети над твоите гълбини,*

*величествен и горд със мощ парадна.
Каквото и да стане, съм готов
смъртта си да намеря от любов.*

LXXXI.

*Ще пиша ли надгробната ти реч,
а може би ти мен ще надживееш?
Умра ли, няма да ме видят веч,
но ти във спомен скъп ще оцелееш.
И името ти вечно ще звучи,
а моето ще отнесе забрава;
твой гроб ще бъдат хорските очи,
за мен ковчег с два метра пръст остава.
И паметник ще ти е моят стих.
Безброй очи, все още неродени,
ще го четат... За тях те съхраних
и те от теб ще бъдат заплениени.
И ти ще оживееш със словата
там дето е дъхът — върху устата.*

LXXXII.

*Не си за музата ми женен ти.
Свободен си и другите поети,
които те обсипват със хвалби,*

да одобряваш с техните куплети.
И с ум блестящ, и с прелестни черти
веч считаши слаби моите похвали
и неслучайно търсиш по-добри —
слухът ти по-модерен хор да гали.
Така да бъде! Но ще дойде ден,
ти техните ласкателства фалшиви
ще различиш и пак ще видиш в мен
приятеля си с думите правдиви.
Ликът ти свеж в естествен вид сияе —
от гримовеите им не се нуждае.

LXXXIII.

За мен си винаги бил свършен
и мислех, че гримът не ти е нужен,
и че не чакаш повече от мен —
с това е моят дълг към теб отслужен.
И затова до днешен ден бях ням,
мълчах и смятах — явно бе погрешно —
че с твоето величие ти сам
ще се представяш пред света успешно.
А ти за грях, разбирам, си го взел,
макар безвреден; а онез похвали,
от другите не си го проумел,
че не живот, а биха гроб ти дали.
Такъв живот е твоят взор побрал,
че стих от две пера не би създаде!

LXXXIV.

*Кой би могъл във повече да каже
от фразата, че „ти, това си ти“?
И с красота подобна да докаже,
че с нея може с теб да се сравни?
Стихът е беден, ако не прибави
към образа поне една черта,
но ако неподправен теб остави
с естествения чар и красота —
шедъвовър от природата създаден,
и те представи в тоз вид пред света,
ще донесе тогаз успех грамаден
на автора за вечни времена.*

*Но жаждата ти за хвалби, присъща
на теб, ги във ласкателства превръща.*

LXXXV.

*Безгласната ми муза деликатно
с почителност пред другите мълчи,
докато всички те с перото златно
в стих превъзнасят твоите черти.
Аз — мисъл, а те думи съчиняват.
И като псалт невеж мълвя „Амин“
щом химна, посветен на теб, изпяват,
по право оценил стилът им фин.
И „Тъй е. Вярно е...“ — се съгласявам
със техния фалшив хвалебствен шум,
но тайно много повече добавям*

*към моите хвалби за теб наум.
Хвали тях за словата бомбастични,
а мен цени за мислите обични!*

LXXXVI.

*Дали стихът му горд, платна развял
и полетял след твоята особа,
прободе мислите ми със кинжал,
та гроб им стана тяхната утроба?
Духът му ли, обучен отпреди
от други духове, тъй ме учуди,
че стигнал поетични висоти
крилата си да свия ме принуди?
О, нито той, ни друг приятел-дух,
сред ноц съветник негов безтелесен,
успяха да разстроят моя слух
и ме лишат от всеки дар словесен!
Но ти, отдал се цял в стиха му моден,
направи моя стих ням и безплоден.*

LXXXVII.

*Прощавай! Твърде скъп си ми. Не мога
да те задържавам повече за мен;
вземи си, ето връщам ти, залога —*

дългът ти също в срок е изплатен.
Ти дружбата си даде доброволно,
но аз заслуги нямах за това
и връщам, колкото да ми е болно,
обратно личната ти свобода.
Не знам дали си знаеше цената
или погрешно мен бе надценил,
но този незаслужен дар в душата
от днес ще нося като спомен мил.

Бе всичко сякаш съм и аз бях крал —
събудих се... отново съм васал.

LXXXVIII.

Когато всичко свърши между нас
и с присмех ме отпратиш ти накрая,
вината ще поема само аз
и в спор разпален ще те оправдая.
Отлично зная всеки мой порок,
ще се разкрия в приказка такава,
че с нея ще се извисиш възбог
и ще добиеш по-голяма слава.
И като явно себе си петня,
то е за твоя полза и угода,
но и за мен... Щастлив ли си, така
ще бъде двойна моята изгода.

Обичам те безмерно, безутешно —
за да си прав, поемам всичко грешно.

LXXXIX.

*Разкрий ми ти поне една черта,
че си ме изоставил зарад нея;
кажи ми, че съм куц и на мига
пред теб и пред света ще окуцея.
Не можеш с по-обидни имена
да оправдаеш своята измяна,
тъй както аз, щом зная, че така
ти би желал виновникът да стана.
Върви със други, аз ще бъда ням,
ни теб, ни името ти ще спомена;
на никой с нищо няма да издам
аферата ни в спомен съхранена.
Но ще се мразя сам, щом враг съм твой,
понеже твоят враг е също мой.*

XC.

*Ако ще скъсаш, нека е сега,
когато е към мен тълпата ледна;
най-тежката ми загуба, така
да не е моята беда последна!
И ако веч съм надживял скръбта,
не ми нанасяй удар из засада,
тъй както бурна нощ на сутринта
с пороен дъжд ни шиба без отрада!
Не ме оставяй в онзи сетен час,
когато други ще са ме ранили,
а във началото, когато аз*

*за ударите ти ще имам сили!
Та другите беди сравня ли с тая
да прозвучат като шега накрая.*

ХСІ.

*Един се хвали с ловкост, друг — с предци;
с богатство — трети, с пищни скъпи дрехи;
кой — с хрътки и соколи, кой — с жребци
или с телесна сила и успехи.
Тъй всеки има своя светска страст,
която с щастие го е дарила,
а моята, с необичайна власт,
е всичките в едно обединила.
Ти моя страст си с твоята любов,
по-ценна от богатство, род, доспехи,
от конни състезания, от лов,
от суетата с голите успехи...
Но някой ден лишиш ли ме от нея,
в един миг изведнъж ще обеднея.*

ХСІ.

*Но няма как да ме оставиш ти.
Ще бъдеш мой до сетния ми ден;
ако все пак раздяла ме слети,*

*жivotът скоро ще угасне в мен.
Но даже от най-тежката беда
не се боя, че ще ме отнесе,
след като всяка малка би могла
от нея да го стори не по-зле.
И изневярата ти с взор смирен
ще срещна смъртно наранен в гръдта,
защото с любовта ти бях блажен
и съм щастлив от тебе да умра.
Знам, няма чиста дружба без петна —
не знам не ме ли мамиш ти сега.*

ХСІІІ.

*Тъй ще живея с мисъл, че си верен,
като съпруг измамен, без да знам
не е ли любовта ти трик химерен —
и тук си тялом, но си духом — там.
Лицето ти промени не разкрива
и в твоя взор омраза не личи,
а знам лица с усмивка нечестива,
с очи лъжовни, с дяволски черти...
А твоят лик е с ангелска направа,
дори да лъжат милите уста,
видът ти мислите ти не издава —
излъчва непорочна чистота.
Красива ябълката е била,
Адам и Ева тласнала в беда.*

XCIV.

*Тоз, който има власт да наранява,
но зло не е извършил до сега
и другите вълнува, а остава
твърд пред съблазънта като скала,
небето него щедро надарява
със своята небесна благодат
и го очаква почит и прослава
като велик творец на своя свят.
Тъй цветето полето разкрасява,
макар че то за себе си цъфти,
но порази ли го зараза, става
по-грозно и от плевела дори...*

*Най-ниско падат тез, избрани свише
и гнила лилия най-зле мирише.*

XCV.

*О, как позора скриваш ти умело,
но както червей розата руши,
порокът тъй красивото ти чело
и името ти пред света петни!
След всяка твоя пагубна проява,
езикът, който тайно те кори,
делата ти открито оправдава
и хулите превръща във хвалби.
И във какъв дворец великолепен
си низките си страсти приютил,
а с маската на образ достолепен*

*петната по лицето си прикрил!
Но ако грешно се употребява,
и чарът като меч се изтпява.*

XCVI.

*Един упреква твоя лек морал,
а друг на младостта ти го отдава,
но грях и добродетел съчетал,
такъв двулик светът те оправдава.
И както считат пръстенът фалшив
на кралската ръка, че е елмазен,
така приемат за суперлатив
от теб извършен всеки акт омразен.
О, колко агнета би умъртвил
вълкът в кошарата под овча кожа!
А колко ли сърца си съблазнил,
ти, който се държиш като велможа!
Но спри! Обичам те и тъй боли ме,
че твоето е също мое име.*

XCVII.

*Как времето без теб бе дълга зима,
самотен страдах в мрачния ѝ скют!
Каква тъма край мен необозрима*

цареше с декемврийски мраз и студ!
А беше лято пищно и богато
и есен слънчева — същински юг,
със клони народили чисто злато,
като вдовица с плод от скъп съпруг.
Но тази прелест с урожай чудесен
за мене беше пуст, неплоден свят,
осиротял без нежна птича песен —
далеч от теб и птиците мълчат.
Или навяват с вялите си трели
тъга и смърт в листата пожълтели.

ХСVIII.

Април дойде без теб с цветя и с песни,
разбуди вред духа на младостта;
Сатурн дори в просторите небесни
със него се засмя и разигра.
Но нито птиците, ни аромата,
ни краските на свежите цветя
разсеяха копнежа и тъгата
по лятото, що с тебе отлетя.
Така и лилията във водите,
и розовият цвят — мил дубликат
на нежните ти устни и страните
не могат с нищо да ги заменят.
Без теб на зимата не виждам края —
като със сянката ти с тях играя.

XCIX.

Упрекнах виолетката, от кой
е взела своя мирис уникален,
ако не е от тебе, мили мой?
От твоя дъх, но и цветът е твой,
от вените ти... тъй изящно ален.
Във крина бял ръката ти познах,
а риганът ти бе отнел косата;
в руменината скрит бе твоят грях
и твоят нежен свян — във белотата.
А трета роза с бял и с кървав цвят
и аромат, от твоя дъх окраден,
напускаше виновно този свят,
наказана от червей хищно гладен.
И вредом срещах твойта красота,
открадната от хиляди цветя.

C.

Къде си, Музо, ти? Кому дължиш
успеха, славата? Нима забрави?
Защо прахосваш време и престиж
за песни безполезни, празноглави!
Върни се, Музо, и възстанови
това, което нежно ще погали
слуха на този, който те цени
и ти дарява стимул и похвали!
Огледай, Музо, милото лице
и ако видиш бръчки в тънка мрежа,

*спри времето, което го краде,
и в гневни строфи заклеми грабежа!
Въздай му слава, за да изпревари
мига, косата в който ще го свари!*

CI–CLIV

CI.

*О, блудна Музо, как ще обясниш,
че вече не възпяваш красотата
на моя мил, на който ти дължиш
за своя чар, възхвала във отплата?
Но може би ще ми отвърнеш ти,
че тя не се нуждае от украса
и истината не търпи лъжи,
и че ласкателствата не понася.
Затуй ли твоето перо не пей!
Не! Този факт не те оневинява.
Създай за него златен мавзолей
чрез твоя стих за вечната му слава!
Съвета ми, о, Музо, приеми!
Такъв — красив и млад го съхрани!*

СII.

*Все тъй е крепка моята любов
и с времето все по-дълбока става,
но не е стока тя за славослов —
не ѝ е нужна публична изява.
Когато нова бе през пролетта,*

*как те възпявах аз със мойта лира!
Тъй влюбен славей пее сам в нощта,
но щом настъпи лятото той спира.
И не че лятото е ням сезон,
нощта е с нежни трели огласена,
но тази музика от всеки клон
загубва чар, щом стане прекалена.
Тъй както славеят и аз мълча,
с хвалби не искам да те отегча.*

СIII.

*Уви! Как музата ми обедня
и при добра възможност за изява
разбра, че вече не е нужна тя
за твоята възхвала и прослава.
Затуй не ме вини, че млъкнах аз,
а виж лицето си във огледало!
Ще ти се изясни едва тогаз,
защо перото ми е онемяло.
Не е ли грях подобна красота,
така изящна и тъй съвършена,
във моя беден стих да оскверня
с абсурдна цел да бъде подобрена.
Показва огледалото по-ясно
от моя стих лицето ти прекрасно.*

CIV.

*Ти, друже, вечно млад ще си за мен
такъв какъвто те видях тогава;
три зими минаха от този ден
и три лета отнесоха в забрава;
три пролети се вляха в три лета
и те в три есени се озоваха,
но ти на всички бури устоя —
остана само тяхната заплаха.
Както часовниковата стрелка,
с покоя си окото заблуждава,
тъй твоята телесна красота
едва забележимо отлетява.*

*И вий, до днес все още неродени,
ще бъдете без нея оцетени!*

CV.

*Езичничество не е любовта ми
и милият ми не е божество,
макар че той, и само той в стиха ми
е хвалено до бога същество.
Той ден след ден по-силно ме обича
и неслучайно моят влюбен стих
на верността изцяло се обрича —
за него друга тема не открих.
„Красив, любезен, верен“ — три похвали,
„Красив, любезен, верен“ — три слова,
но те безбройни теми са побрали,
с които той се слави пред света.*

*„Красив, любезен, верен“ — до сега
съвсем отделни, той в едно събра.*

CVI.

*Когато стари хроники чета
за гласове, замлъкнали отдавна,
за дами, с в стих възпята красота,
за рицарски дела в епоха славна,
разбирам по прекрасните черти —
ръце, крака, очи, коси и устни —
че древното перо тогава би
и теб възпяло със хвалби изкусни.
Поетът е мечтал във всеки ред
красивия ти лик да предусети,
но бил безсилен, точния портрет
да предаде в изпетите куплети.
Уви! И ний край теб сме всеки миг,
но за възхвали нямаме език.*

CVII.

*Нито звездите, нито моят страх
с взор в бъдещето могат да познаят,
дали очаква любовта ми крах,
тъй както го пророците вещаят.*

*Луната смъртна в зейналата шир
след затъмнение пак заблестява;
предречената смърт във вечен мир
с цъфтящите маслини развенчава.
Днес крепне любовта ми и смъртта
аз ще избегна, скрит във моите песни
и само тя със нейната коса
ще жъне племената безсловесни.*

*Теб моят стих по-ревностно ще брани,
от гробниците — мъртвите тирани.*

CVIII.

*Какво ли мозъкът ми би ти дал,
което любовта не е успяла?
Какво ли ново върху листа бял
би съчинил за твоята възхвала?
Не! Нищо. Всеки ден и всеки час
като молитва все едно и също
повтарям, че си мой и твой съм аз
и то звучи с нов глас и по-могъщо.
Тъй вечната любов се ражда пак
и неизбежно ни се струва друга;
за бръчките нехае и не враг,
а старостта приема във услуга.*

*Когато смятат, че е веч умряла,
тя с нова сила пак е разцъфтяла.*

CIX.

*Изменник и лъжец не ме зови!
Макар че бях без теб на път далечен,
душата ми е в твоите гърди —
залог, със който вечно съм ти вречен.
Ти, мой приют! Дарен ми по съдба;
отивах и се връщах пак обратно
все същия, донасяйки вода
греха си да измивам акуратно.
Не вярвай, че от греховете в мен
съм до такава степен бил покварен,
та да те изоставя някой ден —
за твоите добрини неблагодарен.
 Защото, розо моя, в този свят
 без теб съм беден, а със теб — богат.*

CX.

*Да, вярно е, уви! Бях тук и там.
На шут се правих във среди избрани,
най-скъпото прахосвах и без срам
отварях с нови връзки стари рани.
И вярно е, затварях аз очи
пред истината, но разбрах накрая,
не — другите, за мен си всичко ти
и отрезвен сега пред теб се кая.
Приключи всичко. Моят апетит,
не търси вече другаде любви;
с теб, мой единствен бог съм тъй честит,*

*че пак приемам старите окови.
Приют ми дай, там, в звездното небе
във чистото си любещо сърце!*

СХІ.

*О, прав си ти съдбата да кориш,
виновница за злите ми деяния —
богиня, отредила без престиж
да зависи от чужди подаяния.
И както бояджийската ръка
издайно сочи нейното занятие,
така за жалост мръсните петна
разкриват лесно моето проклятие.
Отвара ти ми дай за болестта,
от теб ще я приема без роптание;
горчилките ти — без горчивина,
а упреците — с двойно покаяние.
Но даже само твоето съжаление
ще бъде най-доброто ми лечение.^[1]*

СХІІ.

*С любов и милост ти изтри печата,
със който бях оплют и заклеямен,
така ме защити от клеветата,*

*прие и лошото с доброто в мен.
Днес ти си моят свят и съм щастлив
от теб да чувам укори с похвали;
за другите отдавна не съм жив,
брониран съм за бъдещи скандали.
В дълбока бездна ги захвърлих аз
и глух като змията веч не чувам
нищо критичен, ни хвалебствен глас...
И отчуждението тъй тълкувам:
Аз имам теб и съм така богат,
че мъртъв ми се струва този свят.*

СХІІІ.

*Откакто аз се разделих със теб,
Очите, на ума ми подчинени,
ме правят да се чувствам полуслеп —
нещата виждам, но изопачени.
Защото не достига мисълта
видяното от тях във перспектива —
било то птица, цвете и трева,
по пътя към сърцето ми загива.
И всяко нещо — в груб и в нежен вид,
с красива форма или уродлива,
гугутка — врана, здрав и инвалид,
море и връх... — все твоя лик добива.
Изпълнен с теб, ала от теб лишен
светът край мен е в теб превъплътен.*

CXIV.

*Дали откакто ти ме коронася,
почувствах, че съм станал крал велик?
Очите ми ли с грешна са нагласа
или от мен направи алхимик,
та виждам и в чудовището грозно
небесен херувим със твоя лик
и нищото превръщам в грандиозно,
докосна ли го с моя взор за миг?
Вината във очите ми се крие,
познават своя властелин добре
и разумът ми доверчиво пие,
напитките, що му поднасят те.
Отровни да са, пак не ще е грях,
защото първи пият те от тях.*

CXV.

*О, лъгал съм те, като писах аз,
че любовта ми е така голяма,
та по-велика дружба между нас
от таз не би могло да бъде... Няма.
Но като гледах времето с безчет
случайности, как всичко разрушава,
убива красота, мечти, късмет...
Крале, кралици праща във забрава.
Как бих допуснал за момент дори,
че в таз несигурност ще ме пожали
и вместо любовта да угаси,*

*то огън от искрата ще разпали.
Не го съзнавах, че е тя дете
и с времето ще крепне и расте.*

CXVI.

*Пред брака на две влюбени сърца
не бих застанал с незавидна роля,
но любовта не е любов, щом тя
влияние търпи от чужда воля.
О, не! Тя в бурни нощи е маяк,
за корабите светлина мечтана;
звезда — за бродещия в мрак моряк,
която го напътства в океана.
И тя от времето не зависи,
макар че то със сърпа покосява
красивите ни светли младини —
до гроба вечно млада тя остава.
Греши ли моят стих и се докаже,
не съм го писал, ни — обичал даже.*

CXVII.

*Вини ме ти, че пак извърших грях —
не ти благодарих за щедростта ти;
че твоя дом загърбих, в който бях*

обвързан в дни щастливи с любовта ти;
че с чужди хора часове делях,
а бяха те за тебе отредени;
че плавах по света с голям ищак
в места от теб все по-отдалечени.
Но моята греховност на злодей
сравни днес с любовта ми и тогава
ми отсъди присъда, но недей
с убийствен поглед ме унищожавя!
 Виновен съм. Но се показах черен,
 за да докажа, колко ти си верен.

СХVIII.

За да си подобриме апетита
с горчилки дразним мекото небце
или лек търсим срещу болест скрита,
а той наяве ни я донесе.
И аз, преситен тъй от сладостта ти,
в горчиви мисли радостта открий,
но причиних boleжки непознати
на себе си и здравия ми стих.
От мнима болест за да се предпазя,
лекарства гълтах и не на шега
успях със здравето тъй да загазя,
че любовта от тях ми загорча.
 И аз разбрах — за нашите любви
 лекарствата по-скоро са отрови.

СХІХ.

*Дали че них сълзите от сирена —
отрова от реторта в пъклен ад,
та със душа в страха обнадеждена,
съм беден пак, току-що бил богат.
С какво допуснах непростима грешка
в онези тъй благословени дни,
та орбитите си в таз треска тежка
очите ми загубиха почти.
О, зло! Ти носиш полза възделена,
доброто правиш още по-добро
и любовта, до смърт изпепелена
чрез теб възкръсва в ново тържество.
След всички загуби в щастлив обрат
аз днес се връщам тройно по-богат.*

СХХ.

*Че беше груб, от полза е за мен,
с горчилката, която ми остана,
но трябва с моя грях да съм смирен,
ако не съм със нерви от стомана.
Защото ако бе потресен ти,
тъй както аз, сега се пържиш в ада;
но милост, жал във мен не породи,
това, че твоята душа днес страда.
О, само ако бях си спомнил там,
онази ноц на мъки преживяни,
щях, както ти на мен, тъй да ти дам*

*целебния балсам за твоите рани.
Но както аз ти опростих вината,
ти мойта също опрости в разплата.*

СХХІ.

*О, по-добре е да си блудник, вместо
такъв да те нарочат, без да си;
насладата се губи много често,
когато друг те съди, а не ти.
Защо очи порочни, неизвестни
обвързват буйната ми кръв с греха
и ме следят шпиони по-безчестни?...
Добро и зло, не — те, аз ще реша.
Да, Аз съм Аз! А те са извратени,
приписват греховете си на мен
и после се представят за почтени,
уж не е грях грехът необявен.
И всичко, с тях сравнено, повсеместно
го считат за безнравствено, нечестно...*

СХХІІ.

*Бележникът ти, мой безценен дар,
е трайно в паметта ми запечатан;
там мислите ми като в мемоар*

*ще надживеят листа деликатен;
или докато моето сърце
и мозъкът ми се запазят живи,
забравата не ще ги отнесе —
ще жънат почести, суперлативи...
Тъй че от него нямам нужда аз,
отстъпих го — излишно помагало,
постъпих, вярвам, правилно тогаз,
разчитам на ума си днес изцяло.*

*Да правиш записки май означава,
че паметта ти веч изневерява.*

СХХІІІ.

*Не, време! Не променяш нищо в мен.
Ти пак изграждаш пирамиди нови,
но те са ехо от отминал ден —
не виждам в тях съществени обнови.
В живота кратък срещаме с прехлас,
което ни предлагаш ежедневно,
но то, създадено по вкус за нас,
в действителност е старомодно, древно.
Отхвърлям теб и твойта летопис,
ни „Вчера“, нито „Днес“ ме заслепява,
с лъжи е пълен твоят послепис,
а бесният ти ход ги подценява.*

*Обета си ще следвам все така
напук на теб и твоята коса.*

СХХІV.

Да беше любовта ми се родила,
на времето подвластна, без баща,
Фортуна място би ѝ отредила
сред плевели или в букет цветя.
Но не е плод тя на момент случаен,
не страда във разкош под чужда власт,
ни с робско недоволство в свят нетраен
на модата в раззиналата паст.
Не я преследва страх от политика,
ни ерес зла в житейския въртоп
и не расте, огряна от светлика,
не я удавя и дъждът с потоп.
Но ти на всичко туй си ням свидетел,
в живот — с порок, а в гибел — с добродетел.^[2]

СХХV.

Какво ако се бях родил с права
да нося балдахин над властелини?
Или основи вечни да градя,
които скоро ще са куп руини?
А този, който в гола суета
прахосва всичко за моментна слава,
и той в духовната си нищета
от радостите дребни се лишава.
Но достолепен аз не съм и ти
вземи невзрачния ми дар, в замяна
на любовта ми с обич откликни,

*тъй равна ще е нашата размяна.
А ти, подлецо, с твойта злост и бяс
не разполагаш с пълна власт над нас.*

СХХVI.

*О, мило ми момче, с младежка мощ
ти времето владееш ден и нощ;
растеш, но докато набираш сили,
ний вехнем, взор към старините впили.
Природата, в градеж или в разпад,
те пази млад с обратен ход назад;
чрез теб доказва на Тирана-време,
че даденото може пак да вземе.
Но ласките ѝ приеми със страх,
тя няма вечно да е щедра с тях,
ще дойде ден накрая за разплата
и ще те предостави на съдбата.*

СХХVII.

*Навремето била е чернотата
на всичко тъмно, грозно синоним,
а днес съперници на красотата,
посрамена под пласт от тежък грим.
Защото грозотата повсеместно*

*природата променя с труфила
и се представя пред света нечестно
с изкуствена фалшива красота.
А милата ми гарваново черна
я жали сякаш в траур с тъмен взор;
блести без грим пред пошлостта безмерна
с естествен чар на светлия декор.
И всеки, който я съгледа, смята:
Такава трябва да е красотата!*

СХХVIII.

*Ти свириш... Музика си ти за мен;
под пръстите ти сръчни и умели
трепти дървото и с красив рефрен
слуха ми галят нежните му трели.
О, как клавишите ревнувам аз,
че тях целуват нежните ти длани,
не — моите устни, пламнали от страст,
свидетели на ласките мечтани.
Клавиш да стана, (ах, да би могло!),
и устните ми, любовта познали,
с по-буен плам от мъртвото дърво
под пръстите ти биха зазвучали.
С клавишите разбуждай всяка струна,
на мен дай устните ти да целуна!*

СХХІХ.

*Прахован срам, за сметка на духа,
е похот в действие; а дотогава
е лъст престъпна, пълна със вина —
стръвнишки хищна, яростно стремглава.
И щом се наслади, намразва тя;
но в див стремеж презгради не признава,
премине ги и лапне ли стръвта,
неспирна лудостта я завладява.
Безумна в лов и с веч добит трофей,
тя все ламти, преследва, обладава,
а тъне в скръб, след вихрен апогей;
предшестващ блян, а после — сън, забрава...
Но тази вечна шеметна отрада
през Райските врати ни води в Ада.*

СХХХ.

*Очите ѝ не са слънца; с корали
не мога устните ѝ да сравня;
гърдите ѝ са смугли, а не бяли
и черна тел е нейната коса.
Видял съм рози пъстри, ароматни,
но рози бузите ѝ не красят
и вдъхвал съм парфюми по-приятни
от онзи неин топъл дъх познат.
Обичам как говори и нехая
на музиката нежна за звука;
богините как шестват, аз не зная,
но знам, как с бодра стъпка стъпва тя.*

*И, Боже, мисля, че е несравнима
с онези, хвалени за хубост мнима!*

СXXXI.

*О, мило тиранично същество,
красавица жестока и надменна,
за мен сияеш като божество,
бижусу — украса свидна и безценна.
А се мълви, че смуглият ти лик
не можел любовта да наранява;
не влизам в спор, но като мъченик
отчитам, че мълвата не е права.
И сам за да се убедя в това
с хиляда стонове повтарям гласно,
хвалебствения хор да заглуша,
че всичко черно в тебе е прекрасно.
Но не във чернотата е бедата,
душата ти е черна и... делата.*

СXXXII.

*Очите ти обичам. Те в печал
винят сърцето ти, че ме ранява
и сякаш с черен траурен воал
жалелят с мен, а с него са в разправа.*

*И сутрешното слънце не блести
на изток тъй красиво в небесата
и ни луната с ярките звезди
омайва с пълнолуние в тъмата
като тез две тъгуващи очи.
О, нека и сърцето ти студено
скръбта ти тъй и него обсеби
и то за мен заплаче натъжено...
Аз бих приел тогаз, че красотата
е черна нощ, а ярка е тъмата.*

СXXXIII.

*Бъди проклета! Ти нанесе рана
на моя скъп приятел и на мен;
не стига, че в капана си ме хвана,
но него също грабна в робски плен.
И със жестокия си взор трикратно
измъчи влюбените ни души,
ограби ме без жалост безвъзвратно —
от теб, от мен, от него ме лиши.
Но моето сърце вземи, в замяна
на неговото свободата дай,
готов съм негов страж, гарант да стана
и да остана твоя роб докрай.
Понеже в теб затворен, аз съм твой,
а — част от мен, е също твой и той.*

CXXXIV.

*Той твой е. Ти се вмъкна между нас.
В залог се давам днес на твойта воля,
за да го върнеш — мое „друго Аз“,
утеха сетна в нашата неволя.
Но нито той би искал, нито — ти;
ти — хищна, ненаситна..., той — наивен,
готов на тебе да се подчини
в един съюз порочен и противен.
А ти като скъперница-лихвар,
ми даде красотата си на заем,
но него в лихва взе и днес в кошмар
един друг ний се каем и роптаем.
Той сметката изцяло изплати,
но свободата ми не върна ти.*

CXXXV.

*Ти имаш мен, Уил, от мен желана,
с излишък от желания безброй;
пред твоята любезна сладурана,
желанието ми не знай покой.
Защото ти, тъй надарена, пищна,
нито веднъж не ми го приюти,
посрещаш другите с охота хищна,
а мен отбягваш с вечни хитрини.
Но както океанът без насита
дъжда поема в пълен водоем,
защо и мен не вземеш в свойта свита,*

*нима един в плюс е за теб проблем!
Дано с „Не“ строгостта ти не убие
страстта, с която се гордеем ние.*

CXXXVI.

*Ако душата с укор те попита,
кой идва, ѝ кажи, че съм Уил,
че е желана моята визита
и че съм волята ти утолил.
Желание е моята направа.
Вземи ме в пъстрото си множество!
Какво за теб един знак означава,
освен във повече едно число!
И нека съм сред всички тях безимен,
приемам го без ропот, без протест;
да бъда част от твоя свят интимен,
за мен е висше щастие и чест.
Любов навява моето название,^[3]
виж, като него аз съм цял желание!*

CXXXVII.

*Ти сляпа си любов! Слепиш и мен.
Нещата вече спрях да виждам ясно —
не различавам с поглед замъглен*

кое е грозно и кое прекрасно.
Защо подведе моето сърце
да хвърли котва в залива, достъпен
за всички кораби, и тъй отне,
от него свободата в свят престъпен?
Защо за свой общинския парцел
под твоето влияние то смята?
Защо не виждам, старец оглупел,
че крие образът красив лъжата?
От тази твоя чума заразен,
аз виждам днес света изопачен.

СХХХVІІІ.

Тя лъже, аз ѝ вярвам. Но все пак
съвсем наясно съм, че лицемери.
Приемам, че ме смята за хлапак,
неопитен в любовните афери.
А полза няма да ме мисли млад,
когато точно знае възрастта ми,
но е приятно в тоз лъжовен свят
аз — нея, а тя — мило мен да мами;
и да отрича своите лъжи,
а аз да крия старостта болнава...
О, любовта на тоз факт се крепи —
тя старост и измама не признава;
затуй аз лъжа с милата, тя — с мен
и всеки тъй е удовлетворен.

CXXXIX.

*Не ме заставяй да те оправдавам! —
Сърцето ми до болка нарани.
Убий ме с поглед, но не се предавам
със хитрост пак да ме пронизваш ти!
Кажми, че друг обичаш и лукаво
недей отвърща леден взор от мен,
забий го в моето сърце направо,
не съм от него с броня защитен.
Но нека те оневиня: ах! зная,
към друг отправяш своите стрели,
за да не падна жертва аз накрая...
Обаче късно е, не ме щади!
Ранен съм смъртно... В сетните ми дни
убий ме, мъките ми прекрати!*

CXL.

*Бъди тъй мъдра, колкото си зла,
че толерантността ми не е вечна!
Отворя ли, сразен от скръб, уста
ще те издам каква си безсърдечна!
И ако мога, бих съвет ти дал —
кажи, че ме обичаш, излъжи ме!
Тъй чака болният, почти умрял,
да чуе, че недъгът му лечим е.
Когато съм отчаян, ставам луд,
не знам какво за теб ще наговоря,
а всеки слух едва-що бъде чул,*

го грабват жадните за клюки хора.
О, не върти очи! От мен — ни звук,
макар че е сърцето ти при друг.

CXLI.

Не те обичат моите очи —
те твоите пороци виждат ясно,
но влюбеното ми сърце, уви,
със мнението им не е съгласно.
Ушите ми не гали твоят глас
и ласките на меките ти длани,
вкусът ти, мирисът... не будят страст,
не са и пиршествата с теб желани.
Петте ми чувства^[4] с петте сетива^[5]
и те сърцето няма как да свърнат,
а то пред теб ме кара да пълзя,
подобие на мъж в твой роб превърнат.
А ползата? Душата ми днес страда —
греха ми даде мъки за награда.

CXLII.

Ти мразиш моята любов и мен,
защото тя е страстна и греховна,
но твоя зов със моя грях сравнен

доказва, че еднакво си виновна.
И нямат правото да ме винят
тез устни пламенни, до кръв червени,
безброй лъжи скрепили със печат
и насърчили блудствени измени.
Настойчив съм, но ти онез нима
с копнеец, жаден взор не прелъстяваш?
Смили се над страстта ми, та така
на милостта им тъй да се надяваш.
Но ако си безмилостна към мен
към теб не чакай жалост някой ден!

СХLIII.

Тъй както млада майка често гони
да улови пернат беглец-петел
и бебето сълзи след нея рони,
а тя го пренебрегва в лов умел;
ръце протяга то, за да го вземе,
но неговият зов е без ответ;
ще се дере и чака дълго време,
та пак да дойде неговият ред.
Така ти след хвърчащи цели тичаш
и мен, едно пораснало дете,
на мъки и на самота обричаш...
Напразно моя милост те зове:
по майчински, с целувки в твоя стил
да утешии мен, твоя скъп Уил!

CXLIV.

Две страсти за утеха и печал,
два духа неотлъчно са край мен;
единият — младеж, е ангел бял,
а другият — жена, със мургав тен.
Живота ми за да направи ад,
жената-дявол с прелести цели
да изкушава моят ангел млад,
невинността му с кал да омърси.
Дали не го превърна в демон веч?
Допускам го... Нали са двама те
един до друг... От моя взор далеч —
във ада лесно ще го привлече.

Но там ли е? Не знам... Ще разбере,
едва когато го низвергне тя.

CXLV.

„Аз мразя...“ — милите уста
едва изрекоха пред мен
словата си и тя разбра,
че смъртно съм от тях ранен,
и в миг изпита жалост, скръб...
От нейния език до днес
бях чувал само упрек скъп,
но не и думи на гарез.
„Аз мразя...“ — чух да казва пак,
но с тон по-нежен, по-смекчен
и мигом пъкленият мрак

*се скри и грейна райски ден.
„Аз мразя...“ — сладкият ѝ глас
живота ми спаси с „Не вас!“*

CXLVI.

*Душа, ядро на мойта плът греховна,
необуздани страсти ти хабиш;
защо се губиш в нищета духовна,
а външността със скъп разкош красиш?
Защо прахосваш средства безконтролно
за този дом, под кратък наем взет,
та червеите гладни после волно
над него да гуляят на банкет?
Живей, душа! От тялото ми тленно
граби наслада и не го щади!
Както смъртта пирува неотменно
над хората, така над нея ти
ликувай и гуляй, защото тя
ще те обезсмърти за вечността!*

CXLVII.

*В любовна треска ден и нощ копнея
по туй, което храни болестта,
а не което във двубоя с нея*

ще излекува моята душа.
И разумът ми, лекар недоволен,
че пренебрегнах неговия лек,
ме изостави нелечимо болен —
останах пред смъртта на самотек.
Без разум, без лечение накрая,
обхванат от вълнение и смут,
със мислите си в твоята омая
света днес възприемам като луд.
И виждам теб красива, светла, млада,
а ти си черна като нощ и... Ада.

CXLVIII.

Любов, какво с очите ми направи,
та виждам аз света изопачен
и на ума ми противопостави
видяното с реалността пред мен?
И ако според тях си ти красива,
какво ако светът го отрече?
Ще значи ли, че щом не си правдива,
светът е прав, а грешно съдят те?
Как би могло! Очите съдят трудно,
зад бликнали потоци от сълзи;
и слънцето дори, нима е чудно,
не вижда, щом го облак засени.
О, хитър Купидон, държиш ме слеп
пороците да не открия в теб.

CXLIX.

Как може, о, жестока, да твърдиш,
че веч не те обичам аз, когато
в двубой за твоя, в мой уцърб, престиж
се боря всеотдайно и сърцато?
Кой твой враг, свой приятел назовах?
Ласках ли, който те нарече долна?
Не вземах ли вината за мой грях,
когато бе от нещо недоволна?
Нима заслугите си тъй ценя,
та в гордостта ми ти не си прозряла,
че с тях порока в теб боготворя
при всеки знак, с очите си ми дала?
 О, знам! Обичаш зрящия, не мен,
 от любовта към теб съм заслепен!

CL.

О, откъде си взела тази сила,
че в слабостта си властваш ти над мен
и моя взор така си променила,
та се кълна, че ноц е този ден?
Как твойта власт на злото чар придава
и скрива пъклените ти дела,
а греховете ти възвеличава
до синоним на добродетелта.
Какво стори, та все по-безнадеждно
се влюбвам в теб и твоите черти
за другите — омразни, любя нежно?

*О, ти еднакво с тях не ме съди!
Щом в теб обичам всичко недостойно,
то любовта ти заслужавам двойно.*

СЛІ.

*Тя няма съвест... Любовта е млада,
а съвестта е нейна дъщеря;
не ме кори, че търся в теб наслада,
ти носиш по-голямата вина.
Защото ти подлагаш на съблазън,
достойнството ми, твой смирен лакей,
а от Природата богопомазан
той гони онзи вечен апогей;
и стан въздигнал гордо триумфира
към теб насочил ловните стрели;
изстреля ли ги, свят покой намира,
безславно се покланя до земи.
И пак безумно в шеметна отрада
се извисява и... отново пада!*

СЛІІ.

*Аз знам, че любовта ми е греховна,
но в двоен грях си по-виновна ти —
погази клетвата към мен любовна*

и брачните обети наруши.
Но мога ли за двойната измяна
да те упреквам? Имам ли права,
когато моят списък дълъг стана
със двадесет измени до сега?
Кълнях се в добротата ти дълбока,
във верността ти, в твоята любов,
очите си затварях пред порока
или да го отричам бях готов.
Кълнях се, че си праведна и чиста —
не съм лъжа изричал по-цветиста.

СЛШ.

Бог Купидон потънал в сън дълбок;
съгледала го нимфа на Диана
и факела му в хладния поток
загасила в клокочещата пяна.
Загрял водата огънят ѝ свят
и я превърнал в баня лековита;
безброй мъже се стекли от цял свят
за да лекуват в нея болест скрита.^[6]
Но хитрият хлапак, добил нов плам
от огнения взор на мойта мила,
гръдта ми жегна и в потока сам
опитах лековитата му сила.
Уви! Разбрах, лекът за мене скрит е
на моята любима във очите.

CLIV.

Веднъж детето бог на любовта^[7]
със факлата край себе си заспало;
към него нимфи с девствени тела
ги чувство за разплата призовало.
Най-милата, най-дивната от тях
към огъня безшумно приближила
и източникът на страстта без страх
откраднала и в кладенец хвърлила.
А той стоплил тоз кладенец студен
и станали водите му целебни
за влюбени мъже... Ала за мен,
уви, не бяха церове вълшебни.
И аз разбрах, страстта водата сгрява,
но от вода страстта не охлаждава.

[1] Превод от руски, английски езици (превод от Самюел Маршак) ↑

[2] Превод от английски и руски езици — 2019 г. ↑

[3] Will, William — желание ↑

[4] Five inward wits — инстинкт, въображение, фантазия, преценка и памет. ↑

[5] Five outward wits — слух, зрение, мирис, вкус и допир. ↑

[6] Намек за венерическа болест ↑

[7] Купидон ↑

БОРИС МЛАДЕНОВ-YOUNG

ПОСЛЕСЛОВ

Най-сетне преведох и последния сонет. Споменът ме връща към 2012 година, когато преведох два сонета (18-ти и 130-ти) и реших, че това не е лъжица за моята уста. А сега, 7 години по-стар се заех отново и направих преводите за рекордно, по моите представи, време — за 5 месеца. В началото смятах, че ще ми отнеме поне две години. За щастие намерих подробни обяснения на съвременен английски език за всеки сонет, което ми позволи да разнищя всяка дума и израз и така да стигна до душата на поета и да почувствам истинската красота на неговите стихове. За мен това беше огромно удоволствие, отплата за нелекия труд, който трябваше да положи при превеждането.

Използвах също преводите на двама известни наши поети и преводачи — Валери Петров и Владимир Свинтила, както и преводите на руски език от Самюел Маршак, (тях за втората половина от сонетите). От една страна това ми помагаше да разбере още по-добре съдържанието на сонета, но в много случаи ме спъваше до отчаяние. Някои техни преводи са така съвършени, че нов алтернативен превод беше почти невъзможен, без да плагиатствам, което се мъчех през цялото време да избегна. Мисля, че го постигнах — най-вече с римите. Ако някъде съм използвал някои чужди рими, то просто е било неизбежно. Винаги се връщах към оригинала и в някои случаи правех буквален превод, което не всякога звучи добре на български език.

При превода се придържах към официалната версия, че първите 126 сонета са посветени на младия благородник WH — the Fair Youth. Известни познавачи на делото на Шекспир допускат, че някои от тези сонети са посветени на жена. В своите преводи С. Маршак наистина превежда няколко сонети в женски род. Предполагам, че се базира на тези предположения. Аз се придържах към официалната версия, както са и преводите на Валери Петров и Владимир Свинтила.

Тук искам накратко да обясня, че също при превода се ръководех от изказаната версия от Joseph Pequigney и A. L. Rowse, че в случая

става въпрос за изцяло платонична любов на по-възрастния поет без благородно потекло към младия благородник, от чиято благосклонност и подкрепа вероятно се е нуждаел, като понякога стига до раболепничество.

При аранжирането на римите спазвах типичната Шекспирова схема: ABAB CDCD EFEF GG с ямбичен пентамер, но не се постарях да спазя алтернирането на ударени и неударени крайни срички на римите т.н. мъжки и женски рими, което би било нова трудност и би влошило по-нататък качеството на превода, макар че би го направило по-автентичен. Сонет 99 се състои от 15 реда, а не от 14, както е изискването за сонета. И Вл. Свинтила и В. Петров, както и С. Маршак са го превели в 14 реда. В началото и аз го преведох така, но след това го коригирах на 15 реда. Сонет 126 съдържа 12 реда и аз се съобразих с това при превода. Сонет 145 е ямбичен тетрамер. Преведох го като такъв. Особена трудност изпитах с превода на сонет 135. Думата „will“ се повтаря 14 пъти и тя има най-малко шест различни значения:

- William (Will) — съкратеното име на поета;
- желание за нещо, воля;
- желая като глагол;
- лъст, плътско желание;
- мъжки полов орган;
- женски полов орган.

И докато гореспоменатите преводачи са го превели много елегантно с евфемизми, аз се опитах да се доближа до еротичното му съдържание.

Сега, когато препрочитам отново сонетите, се чувствам удовлетворен от техническото качество на преводите ми — успях всички да превода с пълни рими, сравнително близо до оригинала по съдържание, но същевременно съм наясно, че Шекспир е толкова дълбок и многопластов, че съм се докоснал само до повърхността им, и то погледнато само от един ъгъл. Не е случайно, че дори като четем преводите на сонетите от различни автори, (намерих техни преводи от много руски поети), те звучат толкова различни един от друг и от оригинала. Бях изненадан също от факта, че те са пропити (особено тези посветени на The Dark Lady) с много изтънчен и фин еротизъм, който не открих в нито един от достъпните ми преводи. И отново повтарям:

ЗА ДА ПРЕВЕЖДАШ ШЕКСПИР, ТРЯБВА ДА СИ ШЕКСПИР!

Издание:

Автор: Уйлям Шекспир

Заглавие: Сонети

Преводач: Борис Младенов — Young

Година на превод: 2019

Език, от който е преведено: английски

Издание: първо

Издател: ИД ПРИНТ

Град на издателя: София

Година на издаване: 2019

Тип: сборник

Националност: английска

Печатница: ИД ПРИНТ

Редактор: Адриана Димитрова

Адрес в Библиоман: <https://biblioman.chitanka.info/books/13346>

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.